

SARA GRUEN

LA MARGINEA

APEI

Traducere din engleză și note de
IRINA BOJIN

HUMANITAS
fiction

Lui Bob
'S tusa gràdh mo bheatha¹

---

1. Dragostea vieții mele (în scoțiană, în original).

*O cioară, lacrimi pe obraz,
Două, veselie mare,
Trei ciori, o căsătorie,
Patru ciori, o botezare,
Cinci, argint în buzunare,
Șase, aur se arată,
Șapte ciori, o taină-n veci păstrată.*

Prolog

Drumnadrochit, 28 februarie 1942

AGNES MĂIRI GRANT
FIICA LUI ANGUS ȘI MĂIRI GRANT
14 IANUARIE 1942

CPT. ANGUS DUNCAN GRANT
SOȚUL IUBIT AL LUI MĂIRI
2 APRILIE 1909 – IANUARIE 1942

Era o piatra funerară simplă, tăiată în granit negru, unul dintre puținele lucruri care erau oricând la îndemână în Glenurquhart chiar și în acele vremuri de restriște.

Venind la movilița care acoperea sicriul fiicei sale, Măiri vedea cum pământul se lăsa tot mai tare de la o zi la alta. Archie, cioplitorul în piatră, îi spusese că, din cauza gerului, era posibil să mai aibă de așteptat câteva luni până să poată așeza piatra funerară, dar sicriul era atât de micuț, că pământul se tasase în doar câteva săptămâni.

Numai ce așezaseră piatra, că Măiri și primi telegrama care anunța moartea lui Angus – prin urmare îl pusese s-o scoată. Archie ar fi vrut să aștepte până când erau siguri de data morții, însă Măiri voise să termine treaba imediat, ca să aibă un loc unde să-i poată jeli pe amândoi odată, așa că Archie nu se putuse împotrivi. Cioplise numele lui Angus sub cel al fiicei lui și lăsase un spațiu în care să adauge ziua și luna, când aveau să le afle. Era o adăugire fără rost, fiindcă Angus, spre deosebire de copilă, nu se odihnea sub piatră și probabil că nici nu avea să ajungă vreodată acolo.

Când Archie s-a întors cu piatra funerară, în cimitir nu erau decât el și Măiri. Archie era într-adevăr un bărbat vânos, reușind să care de unul singur o lespede din granit.

Măiri simți o umbră traversând văzduhul și ridică privirea. Sus pe cer, deasupra mormintelor, se învârtea o cioară, plutind parcă fără să dea din aripi.

O cioară, lacrimi pe obraz,

Altă cioară i se alătură primei, apoi încă două.

Două, veselie mare,

Trei ciori, o căsătorie,

Patru ciori, o botezare.

Archie își scosese pălăria și o răsucea în mâini stânjenit.

— Dacă e ceva ce putem face, Morag și cu mine, orice...

Măiri se strădui să-i zâmbească, însă nu izbuti decât să scoată un geamăt înăbușit. Luă o batistă din buzunar și o duse la gură.

Archie aștepta, vrând parcă să mai spună ceva. În cele din urmă, își puse pălăria și zise:

— Ei, atunci am plecat.

Dădu viguros din cap și se întoarse la camionetă, târându-și picioarele.

Telegrama fusese adusă de Willie poștașul, culmea, de Ziua Îndrăgostiților, chiar când se împlinea o lună de la nașterea fetei. Măiri tocmai scotea o halbă de după teighea, când apăru Anna, albă la față, și îi șopti că Willie era la ușă, dar nu voia să intre. Willie era un mușteriu obișnuit, așa că Măiri înțeleșese totul pe loc, înainte să ajungă la ușă și să-l vadă la față. De sub pleoapele lăsate, ochii lui o priviră un moment, apoi se întoarseră spre plicul pe care-l ținea în mână. Îl întoarse de câteva ori de pe o parte pe alta, ca și cum nu știa dacă să i-l dea, dacă *nedându-i-l* ceea ce era scris acolo n-ar mai fi fost adevărat. Vântul care sufla tare îl îndoi de câteva ori. În cele din urmă, Willie își luă inima-n dinți și îi întinse plicul cu un gest blând, de parcă ar fi fost un pui abia ieșit din ou. Măiri îl deschise, întoarse hârtia ca să poată citi și privi cu atenție ștampila purpurie cu data – 14 februarie 1942 – adăugată de Willie cu nici o jumătate de ceas în urmă, după care citi:

DNA MĂIRI GRANT, HIGH ROAD NR.6
DRUM INVERNESS-SHIRE
ADÂNC REGRET INFORMĂM CĂ SOȚUL DVS. CPT. ANGUS
D GRANT BATALION INFANTERIE 4 179994 DISPĂRUT
PRESUPUS MORT ÎN LUPTĂ 1 IAN. 1942 URMEAZĂ
SCRISOARE AMĂNUNTE

Măiri reținu doar trei lucruri: Angus, mort și data. Și îi fu îndeajuns.

— Îmi pare rău, Măiri, zise Willie cu glas stins. Mai ales că abia...

Vocea i se gătui. Clipi, lăsă privirea în jos și ochii i se opriră o clipă pe burta ei, înainte să se coboare spre mâinile lui.

Măiri nu găsi putere să-i răspundă. Închise ușa încet, trecu printre sătenii amuțiți și intră în bucătărie. Acolo se sprijini de perete, ținându-se cu o mână de pântecul acum gol, în timp ce în cealaltă strângea hârtia care adusese vestea morții lui Angus. Chiar așa, hârtia părea să fi adus cu ea moartea lui Angus, mai degrabă decât vestea dispariției lui. Era mort de șase săptămâni și ea nu știuse.

În timpul scurs din clipa în care primise telegrama și până când Archie adusese înapoi piatra cu numele lui Angus, Măiri începuse să-l învinovățească pe Willie. De ce îi dăduse telegrama? Văzuse foarte bine că șovăise înainte să i-o înmâneze. Singura lui vină ar fi fost că, în cel mai rău caz, era complice la o minciună prin omisiune, iar ea ar fi putut să creadă în continuare că Angus era în viață undeva, în cine știe ce colț de lume. Chiar dacă făcea lucruri dincolo de înțelegerea ei, lucruri care l-ar fi schimbat într-un fel înspăimântător, așa cum se schimbaseră bărbații care fuseseră deja lăsați la vatră, ar fi putut crede în continuare că el trăia și că se putea îndrepta, fiindcă, odată ce l-ar fi văzut acasă, iubirea ar fi ajutat-o să treacă peste orice.

O mințiseră în legătură cu copilul, iar ea le făcuse jocul.

De când simțise copilul mișcând, fusese atentă la fiecare trezire de viață din pântecul ei. Luni în șir se minunase văzând cum pe burtă îi apăreau mici umflături care se plimbau de colo, colo – un cot sau poate un genunchi, ca și cum o putere ascunsă i-ar fi redesenat trupul. Era băiat, sau poate o fetiță? Orice ar fi

fost, avea deja păreri bine definite. Și-a amintit momentul în care și-a dat seama că trecuseră ore întregi de când nu mai simțise pruncul mișcând – chiar de *Hogmanay*¹, cine ar fi crezut?! La miezul nopții, în timp ce Ian Mackintosh apăsa pe clapele orgii, întonând primele acorduri din *Auld Lang Syne*², și cu doar câteva secunde înainte ca dinspre casa lui Donnie Maclean să se audă împușcăturile care le acompaniau întotdeauna, Măiri începu să-și împungă burta cu degetul, ca să trezească pruncul, deoarece se spunea că bebelușii nenăscuți adorm în pântecul mamei. A strigat la el, a țipat cât o țineau plămâni, până când, în cele din urmă, înțelegând, și-a încolăcit brațele în jurul pântecului și s-a pus pe plâns. Durerile s-au pornit treisprezece zile mai târziu.

Nu-și amintea decât vag cum decursese nașterea, căci moașa îi dăduse să bea un ceai amar, amestecat cu un praf alb, și doctorul îi tot punea un tampon îmbibat cu eter peste nas și gură, iar la sfârșit a adormit-o complet. I-au spus că pruncul trăise câteva minute, îndeajuns cât să fie botezat. Dacă ei au mințit, a mințit și ea, și minciuna a apărut pe piatra funerară. De fapt, probabil că își pierduse și copilul, și soțul în aceeași zi.

Scrisoarea promisă n-a mai sosit. Unde murise? Cum murise? Fără să cunoască amănunțele de care se temea atât, nu putea decât să se lase, îngrozită, în voia imaginației, care, cu toate că ea se ferea să se gândească prea mult la ultimele clipe ale vieții lui Angus, îi arăta, cu claritate și precizie chinuitoare, mii de feluri în care acesta se stinsese. Se ruga la Dumnezeu să fi fost doar clipe, nu ceasuri sau zile întregi.

Cârdul de ciori coborî fâlfâind zgomotos din aripi, iar păsările se înșirară pe zidul de piatră, înghesuindu-se una în alta, cu pe-nele negru-albăstrui înfoiate și capetele înfundate între umeri, de parcă își ridicaseră gulerile. O priveau urât, acuzator, dar fără să cârâie, cum le era obiceiul. Măiri le numără de două ori.

---

1. Cuvânt scoțian care desemnează ultima zi a anului, când începe sărbătorirea Anului Nou.

2. Aproximativ, *Vremurile de demult*, cântec popular scoțian interpretat de Anul Nou și la alte ocazii festive.

Șapte ciori, o taină-n veci păstrată.

Înțelese atunci că nu va ști niciodată amănuntele și că nu va afla nicidecum ce s-a întâmplat cu adevărat.

Vântul tăios purta frunzele căzute, învârtindu-le printre mor-minte. Măiri se aplecă și își plimbă degetele peste cele două nume al copilului și al soțului ei, cioplite în piatra neagră.

Agnes.

Angus.

În partea de jos, o treime din piatră fusese lăsată goală. Mai era loc pentru încă un nume, încă două date, și acestea aveau să fie precise.

Stătu o vreme cu privirea ațintită la piatră, apoi își șterse ochii și nasul cu batista pe care o păstră în mână, în timp ce se prinse de umeri cu brațele încrucișate și ieși pe poarta de fier înnegrită de vreme, lăsând-o deschisă, să se legene în țâțâni. O luă spre han, doar că, atunci când ajunse la răspântie, coti la stânga, în loc să meargă înainte.

Începuse să ningă ușor, dar, cu toate că nu avea nimic pe cap și picioarele îi erau goale în pantofi, trecu poticnindu-se chiar pe lângă ferma familiei Farquhar. Ar fi primit-o cu brațele deschise, la fel ca familia McKenzie, unde zărea lucirea roșiatică a focului pe fereastră, numai că ea merse mai departe, clănțanind din dinți, cu mâinile și picioarele amorțite de frig.

După o vreme, văzu castelul înălțându-se la stânga. Meterezele semețe, acum căzute în ruină, se profilau pe cerul plumburiu. Când era copil, se jucase în castel; știa ce camere rămăseseră întregi, în ce locuri trebuia să fii atent unde pui piciorul, care erau cele mai bune ascunzători și unde mergeau îndrăgostiții să se ferească de ochii lumii. Ea însăși mersese acolo împreună cu Angus.

Ninsoarea se întetșise, fulgii grei i se agățau în păr și se topeau. N-o mai înțepau urechile. Își trase mânecile peste mâinile înghețate și le prinse cu vârfurile degetelor. Trecu pe sub turnul porții, pe lângă cuptorul în care ardea turba și merse mai departe, prin iarba înaltă și tufșurile aspre de grozamă, croindu-și drum printre ferigi și ciulini, îndreptându-se spre poarta dinspre lac.

În vârful dealului se opri să privească lacul întunecat, pe suprafața căruia dansau mii de vâlurele, părând să se miște în direcția

opusă curentului. Se spunea că acest *loch*¹ avea mai multă apă decât toate celelalte lacuri nu doar din Scoția, ci și din Anglia și Țara Galilor luate împreună, și că acolo se mai aflau și alte lucruri. De când era mică, părinții o opriseră să intre în lac, fiindcă, pe lângă faptul că apele erau reci ca gheața, fundul cobora abrupt, foarte aproape de mal, iar Kelpie² stătea la pândă.

Coborî dealul mergând pieziș și își scoase degetele înghețate din mâneci, ca să-și ridice poalele hainei.

Când ajunse la mal, valurile mărunte îi înconjurară picioarele plescăind. Apa, puțin adâncă, părea s-o îmbie: se prelingea peste pietriș, apoi se retrăgea. Măiri făcu un pas și scoase un mic țipăt când apa îi acoperi pantofii. Era rece, atât de rece, și totuși nimeni nu-și amintea să fi auzit că înghețase vreodată. Încă un pas, încă un țipăt. În apa care-i ajunsese acum până la glezne se roteau fărâme de turbă, îndemnând-o să meargă mai departe. Mai făcu un pas, iar de data asta se poticni și se trezi în apă până la genunchi. Haina de lână pluti la început, semănând cu o umbrelă care nu-și avea rostul acolo, se împotrivi o vreme, dar apoi se îmbibă de apă, trăgând-o în adâncuri. Întoarse capul spre ponton, cuprinsă dintr-odată de disperare. Dacă ar fi avut o pălărie, ar fi aruncat-o pe tufișurile spinoase. Dacă ar avea un obiect care să plutească, poate lumea ar crede că a fost un accident și ar îngropa-o alături de fetița ei. Poate și-ar spune că a luat-o Kelpie. Apoi își aminti că lacul nu dădea niciodată morții înapoi, așa că deschise larg brațele și îl strânse la piept.

---

1. Lac (în scoțiană, în original).

2. Creatură fantastică, despre care se credea că apare din apă sub forma unui cal, ademenindu-și victimele, pe care le lăsa să se înece sau chiar le devora. Cea mai celebră creatură de acest fel este cea din Loch Ness.

Capitolul unu

*Scottish Highlands*¹, 14 ianuarie 1945

— Doamne, nu mai oprește odată? am întrebat văzând că mașina lua încă o curbă în bezna aproape de nepătruns.

Se scurseseră aproape patru ore de când plecaserăm de la baza navală din Aultbea și de atunci goniserăm cu mașina legănându-se, gata să se răstoarne, de la un punct de control la altul. Cred că erau singurele momente când șoferul apăsa pedala de frână. La ultimul post mi s-a făcut rău și am vomitat urât de tot, ratând la milimetru ghețele gardianului. Nu și-a mai bătut capul să ne ceară documentele, ci a ridicat bariera vopsită în roșu și alb cu o privire dezgustată.

— Șofer! Trage la bordură! i-a ordonat Ellis, așezat pe bancheta din spate, între mine și Hank.

— Din păcate, nu prea avem bordură, a răspuns șoferul cu accentul lui pronunțat de scoțian din Highlands, rostind tare sunetul „r“, și s-a oprit exact în mijlocul drumului.

Într-adevăr, chiar așa era. Dacă aș fi coborât din mașină, m-aș fi afundat până la glezne în noroi și în hățișul de buruieni țepoase. Nu că mi-aș fi putut strica și mai rău hainele. Eram acoperită din cap până-n picioare cu pulbere de sulf și praf de pușcă; până și frica mea avea un miros anume. Ciorapii mei erau ca niște pânze de păianjen întinse pe picioare, unghiile mi se rupseseră și oja roșie se cojea de pe ele. Nu mă mai coafasem din ziua dinaintea plecării din portul Philadelphia. Niciodată nu mai arătasem în așa hal.

M-am sprijinit de portiera deschisă și am vomitat iar, în timp ce Ellis mă mângâia pe spate. Simțeam cum zăpada udă mi se așternea pe păr.

---

1. Zona muntoasă din nord-vestul Scoției.

M-am urcat în mașină și am închis ușa.

— Scuze. Am terminat. Crezi că ai putea scoate chestiile alea de pe faruri? Ar fi mai bine dacă am vedea ce e în fața noastră.

Mă refeream la plăcile de metal pe care șoferul chior le montase peste faruri înainte să plecăm de la baza navală. Din pricina lor, nu vedeam la o distanță mai mare de un metru.

— Nu se poate, a răspuns bărbatul cu vioișie în glas. E camuflaj.

În timp ce schimba vitezele, capul mi se bălăbănea înainte și înapoi. M-am aplecat și mi-am acoperit fața cu mâinile. Ellis m-a bătut ușor pe umăr.

— Nu mai avem mult. Ți-ar face bine un pic de aer proaspăt?

M-am sprijinit de spătar și mi-am lăsat capul pe tetiera de piele zdrențuită. Ellis a întins mâna și a coborât puțin geamul. Mi-am întors fața spre valul de aer rece și am închis ochii.

— Hank, *te rog*, nu vrei să stingi țigara?

Nu mi-a răspuns, dar, judecând după pala de aer înghețat, a aruncat-o afară pe fereastră.

— Mulțumesc, am îngăimat.

Douăzeci de minute mai târziu, când, în cele din urmă, mașina s-a opintit și șoferul a oprit motorul, disperată să pun piciorul pe pământ, am sărit afară înainte ca acesta să apuce să-și deschidă portiera, necum să mai ajungă și la a mea. Am aterizat în genunchi.

— Maddie! a strigat Ellis alarmat.

— N-am pățit nimic, am zis.

Luna aproape plină a fost acoperită preț de câteva clipe de un nor, dar, curând, la lumina ei am zărit pentru prima oară locul spre care ne îndreptam și unde nu mai speram să ajung.

M-am ridicat în picioare și m-am îndepărtat de mașină clătănându-mă. Îmi era teamă să nu vomit din nou. Picioarele mă purtau spre clădire din ce în ce mai repede. M-am izbit de zid, am alunecat și am rămas ghemuită la baza lui.

În depărtare s-a auzit behăitul unei oi.

Indiferent cât ar părea de absurd, aș fi dat orice – puțin zis – să nu mă aflu acolo, cu toate că, măcar teoretic, avusesem ocazia să spun nu.

„Trebuie să încercăm“, zisese Hank. „De dragul lui Ellis.“